

SXEDIO.FF4

27.9.1946: ΤΟ ΠΡΩΤΟ ΜΕΡΟΣ ΕΚΘΕΣΗΣ ΤΟΥ ΠΡΩΗΝ ΒΟΥΛΕΥΤΗ ΚΑΙ ΛΕΥΚΟΥ ΠΟΛΙΤΕΥΤΗ ΙΩΑΝΝΗ ΚΥΡΙΑΚΙΔΗ ΣΤΟΝ ΤΟΠΟΤΗΡΗΤΗ ΛΕΟΝΤΙΟ ΓΙΑ ΤΙΣ ΘΕΣΕΙΣ ΤΩΝ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ ΓΙΑ ΤΟ ΚΥΠΡΙΑΚΟ ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΝΩΣΗ ΜΕΤΑ ΤΟΝ ΔΕΥΤΕΡΟ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟ ΠΟΛΕΜΟ

Στις **27** Σεπτεμβρίου ο πρώην βουλευτής και γνωστός ως λευκός πολιτευτής Ιωάννης Κυριακίδης, υπέβαλε στον Τοποτηρητή του Αρχιεπισκοπικού Θρόνου Μητροπολίτη Λεόντιο μια μακροσκελή έκθεση για τις θέσεις των διαφόρων Ελλήνων πολιτικών και κυβερνήσεων έναντι του κυπριακού κατά τη διάρκεια του Δευτέρου Παγκοσμίου Πολέμου μέχρι το **1946**.

Η έκθεση Κυριακίδη (Νέος Κυπριακός Φύλαξ **14.10.1946**) έχει ως εξής:

"Σεβασμιώτατε Εθνάρχα,

Υποβάλλω ευσεβάστως προς την Υμ. Σεβασμιότητα, και δι' Υμών προς το Εθναρχικόν Συμβούλιον Κύπρου, την παρούσαν μου έκθεσιν, επί των ενεργειών και της εργασίας, εις ην εξ ιδίας πρωτοβουλίας προέβην κατά το διάστημα της **15**νημέρου εν Αθήναις παραμονής μου (τέλη Αυγούστου αρχές Σεπτεμβρίου **46**) αναφορικώς προς τας παρά της επισήμου Ελλάδος καταβαλλομένης προσπάθειας και ενεργείας προς λύσιν του κυπριακού ζητήματος συμφώνως προς την Πανελληνιον αξίωσιν δι' ένωσιν.

Δράττομαι της ευκαιρίας ίνα δηλώσω ευθύς εξ αρχής ότι δεν επέχει θέσιν εμπιστευτικής τινός ανακοινώσεως αποκλειστικώς γενομένης προς τα μέλη του Εθναρχικού Συμβουλίου της Κύπρου υπό μέλους αυτού, αλλ' αποτελεί ανακοίνωσιν δημοσία απευθυνομένη προς τον ελληνικόν Κυπριακόν Λαόν και τούτο διά δύο λόγους:

α). Διότι ουδεμία προς διαενέργειαν οιασδήποτε ερεύνης ή εργασίας μοι ανετέθη ποτέ εντολή παρά του Εθναρχικού Συμβουλίου κατά το διάστημα της εν Αθήναις παραμονής μου, εν σχέσει προς το Κυπριακόν ζήτημα, καίτοι περιήλθε σαφώς εις

γνώσιν των μελών του Εθναρχικού Συμβουλίου ή εις Αθήνας μετάβασις μου χρόνον ικανόν προ της αναχωρήσεως μου, και

β) Διότι αι προς εμέ γενόμεναι ανακοινώσεις επί των ενεργειών των ενεργεία Ελλήνων πολιτικών ανδρών προς λύσιν του Κυπριακού ζητήματος μοι εγένοντο κατά την ρητώς εκδηλωθείσαν επιθυμίαν προς τον Ελληνικόν πληθυσμόν της νήσου μας και ουχί προς στενούς κύκλους μελών των οiwνδήποτε παρ' ημίν συμβουλίων οργανώσεων ή σωματείων.

Εις την παρούσαν μου έκθεσιν περιλαμβάνονται:

α). Αι προς εμέ γενόμεναι ανακοινώσεις υφ' Ελλήνων Πολιτευτων, εν σχέσει προς την θέσιν της Επισήμου Ελλάδος, από του Οκτωβρίου **1940**, έναντι του Κυπριακού ζητήματος.

β). Αι προσωπικάί μου σκέψεις και αντιλήψεις αναφορικώς προς τας δυσχερείας και τας αντιρρήσεις, τας οποίας συναντά η ποθητή λύσις του κυπριακού ζητήματος εν Αγγλία.

γ). Τας γνώμας και σκέψεις των εν Ελλάδι επισήμων ως και των εν Ελλάδι συμπατριωτών μας κυπρίων, αναφορικώς προς την τακτικήν και τη πολιτικήν γραμμήν, ην δέον ν' ακολουθήσωμεν εν τω μέλλοντι ημείς οι Έλληνες Κύπριοι προς επιτυχή λύσιν του ζητήματος μας.

Εκ των προς εμέ, γενομένων ανακοινώσεων παρ' όλων των ελληνικών Προσωπικοτήτων, αίτινες ευρίσκοντο κατά το διάστημα της παραμονής μου εν Αθήναις, έν αδιάσειστον και ασφαλές συμπέρασμα εξαγεται: Οτι από του Οκτωβρίου του **1940** ότε η Ελλάς ευρέθη εις πόλεμον κατά της Ιταλίας παρά το πλευρόν της Μ. Βρεττανίας, ως μόνη της σύμμαχος, πάντοτε ανεξαιρέτως οι υπευθύνως διαχειρισθέντες τας υποθέσεις του ελληνικού κράτους, είτε ως αρχηγοί του κράτους, είτε ως πρωθυπουργοί, είτε ως υπουργοί επί των Εξωτερικών της Ελλάδος έθιξαν, συνεζήτησαν και διαπραγματεύθησαν μεθ' όλων των κατά καιρούς βρεττανικών υπευθύνων κύκλων, το ζήτημα της αποδόσεως της Κύπρου προς τη Μητέρα πατρίδα αυτής,

την Ελλάδα.

Χρονολογικώς, ο πρώτος όστις έθεσε το ζήτημα της Ενώσεως της Κύπρου κατά τρόπον σαφή, κατηγορηματικόν και επιτακτικόν προς την Μεγάλην Βρετανίαν ήτο κατά απολύτως εξακριβωμένας πληροφορίας ο αείμνηστος Πρωθυπουργός της Ελλάδος κατά την διάρκειαν του αλβανικού έπους Ιωάννης Μεταξάς. Κάτοχος δεινός της πολιτικής ψυχολογίας, επωφελούμενος των μεγάλων εκείνων εθνικών στιγμών, καθ' ας ο ελληνικός στρατός έγγραφεν εις την Κορυτσάν το Αργυρόκαστρον, το Παγραδέτις κλπ. σελίδας αφθάστου δόξης αγωνιζόμενος κατά της ρωμαϊκής αυτοκρατορίας έθεσε σαφώς και το ζήτημα της Κύπρου εις τον Πίνακα των εθνικών διεκδικήσεων του ελληνισμού.

Απευθυνόμενος προς τους αντιπροσώπους του νέου τύπου έλεγεν:

" Η νικηφόρος και ένδοξος Ελλάς, δεν θα ΑΝΕΧΘΗ του λοιπού, υπό οιονδήποτε πρόσχημα όπως Ελληνικοί πληθυσμοί, διατελούντες σήμερα υπό ξένον ζυγόν, εχθρών και φίλων, παραμένουσιν εις το μέλλον εκτός των ορίων του ελληνικού Κράτους". Κατά την δευτέραν επίσκεψιν του υπουργού των Εξωτερικών της Μ. Βρετανίας και άλλων Αγγλων επισήμων εν Ελλάδι, έθεσε κατηγορηματικώς προς αυτούς το Κυπριακό ζήτημα, επί παρουσία της Α. Μ. του βασιλέως των Ελλήνων ότε ο κ. Ηντεν ηναγκάσθη να ομολογήση ότι διά την Μ. Βρετανίαν το Κυπριακόν ζήτημα είναι "ήδη λελυμένον".

Βραδύτερον μετά την ένδοξον κατάρρευσιν της Ελλάδος (και το τέλος της εν Κρήτη αντιστάσεως) η Α.Μ. ο Βασιλεύς και η υπό τον κ. Τσουδερόν ελληνική Κυβέρνησις, απερχόμενοι προς προσωρινήν εγκατάστασιν των εις το εξωτερικόν και στηριζόμενοι κατ' απολύτως εξηκριβωμένην πληροφορίαν μου εις την προηγουμένην ρητήν δήλωσιν του κ. Ηντεν, ότι το Κυπριακόν Ζήτημα " είναι ήδη λελυμένον" εζήτησαν παρά της αγγλικής Κυβερνήσεως να εγκατασταθούν εν Κύπρω, ως "επί ελληνικού

εδάφους" ίνα "διευθύνουν τας υποθέσεις του ελληνικού κράτους από της Κύπρου, του μόνου εναπομείναντος τμήματος ελευθέρας ελληνικής γης, αλλ' η πρότασις εκείνη απερρίφθη μετά λεπτότητος και υπό το πρόσχημα πάντοτε, ότι η ελληνική ως άνω πρότασις, ήτις κατ' ουσίαν ανεφέρετο εις εδαφικήν εκχώρησιν τη Ελλάδι, δεν ηδύνατο να γίνη τότε αποδεκτή, διότι ως είχεν ήδη καθορισθή, ζητήματα εδαφικών εκχωρήσεων θα συνεζητούντο και θα καθορίζοντο μετά το ευτυχές πέρας του πολέμου. Προσέφερεν εν τούτοις, η αγγλική Κυβέρνησις την φιλοξενίαν της εις την ελληνικήν Κυβέρνησιν εν Κύπρω, αλλ' ο Βασιλεύς και η Κυβέρνησις του επροτίμησαν την φιλοξενίαν της αιγυπτιακής κυβερνήσεως προτεινομένης φιλοξενίας επί του ελληνικού εδάφους της Κύπρου.

Εις επίσημον γεύμα δοθέν μετά τινα χρόνον επί παρουσία Αγγλων επισήμων εν Λονδίνω, ο κ. Τσουδερός Πρωθυπουργός της Ελλάδος, οραματίζεται την μεταπολεμικήν Ελλάδα μεγάλη και ισχυράν περιλαμβάνουσαν εις τους κόλπους αυτής και την Κύπρον".

Δεν είχα την ευτυχίαν να συναντηθώ μετά του κ. Τσουδερού, ούτε κατά την εν Καΐρω παραμονήν μου κατά το θέρος 1944, ούτε κατά την πρόσφατον εν Αθήναις διαμονήν μου (διότι τότε απουσίαζεν εις Κρήτην) διά να ακούσω παρ' αυτού του ιδίου ποίαν απήχησιν ή εντύπωσιν προκάλεσαν παρά τοις επισήμοις Αγγλοις, αι δηλώσεις του εκείναι, αι αναφερόμεναι εις την Κύπρον.

Εξ όσων όμως με επληροφόρησαν κατά τρόπον σχεδόν ομοίομορφον, εις τρεις διαφόρους περιστάσεις οι κ. κ. Στρατηγός Πλαστήρας, Παν. Κανελλόπουλος και Ιωάννης Σοφιανόπουλος, οίτινες έλαβον τας πληροφορίας των παρ' αυτού τούτου του κ. Τσουδερού, ο κ. Τσουδερός επετιμήθη δριμέως, διά τας δηλώσεις του εκείνας, (οραματισμούς) παρά του υπουργού των Εξωτερικών της Αγγλίας, αναγκασθείς μάλιστα να υποβάλη την παραίτησιν του προς τον

Βασιλέα και να ζητήσει ν' απέλθη εξ Αγγλίας το ταχύτερον, η παραίτησις τουτ' εν τούτοις απεσοβήθη προτού γνωστοποιηθή, κατόπιν της επισκέψεως προς αυτόν επιφανούς στρατιωτικού (αν δεν με απατά η μνήμη προς τούτο του στρατηγού Σμαρτις) όστις παρεκάλεσε τον Έλληνα Πρωθυπουργόν ν' αποσύρη την παραίτησιν του, κατόπιν της ακολούθου διευκρινίσεως εις ην προέβη προς αυτόν: "Η ελληνική Κυβέρνησις δεν πρέπει ν' ανησυχή, διά την λύσιν του Κυπριακού ζητήματος δεν πρέπει όμως και ν' ανακινεί τούτο εις κάθε εύθετον κατά την αντίληψιν της περιστάσιν, και δη κατά την διάρκειαν του Πολέμου και εν τη Πρωτευσούση της Αυτοκρατορίας, διότι πλην της ανησυχίας και της διαταραχής την οποίαν προκαλεί είναι δυνατόν να παράσχη εις τινας τη εντύπωσιν ότι η Βρετανική Κυβέρνησις απεφάσισε την διάλυσιν της αυτοκρατορίας της".

Επηκολούθησαν ατυχώς εντός τριών μόνον ημερών, αφ' ης ο κ. Τσουδερός απέσυρε τη παραίτησιν του, αι ατυχείς όσον και δυσμενείς διά την Ελλάδα περί της μεταπολεμικής Αλβανίας δηλώσεις του Αγγλου υπουργού επί των Εξωτερικών κ. Ηντεν, καθ' ας η Μεγ. Βρετανία θα ειργάζετο μεταπολεμικώς υπέρ της ανασυγκροτήσεως ισχυράς και ευημερούς Αλβανίας, δηλώσεις, αίτινες έθιγον καιρίως την Ελλάδα, όσον αφορά τας διεκδικήσεις αυτής επί της Βορείου Ηπείρου. Τούτο προκάλεσε νέαν κυβερνητικήν κρίσιν με αποτέλεσμα την παραίτησιν του αντιπροέδρου κ. Παν. Κανελλοπούλου εκ Καΐρου. Κατόπιν νέων δηλώσεων του κ. Ηντεν ότι αι περί Αλβανίας δηλώσεις του δεν αφέρων το εδαφικόν καθεστώς του μεταπολεμικού αλβανικού Κράτους, ούτε την τροποποίησιν των συνόρων αυτού μεταπολεμικώς, ο κ. Τσουδερός απέσυρεν εκ νέου τη παραίτησιν του, αλλ' ο κ. Κανελλόπουλος, κληθείς τηλεγραφικώς να μιμηθή τον κ. Τσουδερόν απήντησε τηλεγραφικώς ως με διαβεβαίωσεν ο ίδιος επί λέξει: "Ό,τι δεν θα αποσύρη τη παραίτησιν του, αν δεν προηγηθή δήλωσις της Βρετανικής κυβερνήσεως ότι η Βρετανική

Κυβέρνησις θα πράξη το παν υπέρ της ενσωματώσεως εις το ελεύθερον μεταπολεμικόν ελληνικόν Κράτος όλων των αλυτρώτων τμημάτων του ελληνισμού, συμπεριλαμβανομένης και της Κύπρου".

Εις απάντησιν εις το τηλεγράφημα μου εκείνο, εξηκολούθησεν ο κ. Κανελλόπουλος, ήλθε νέα και πιο επείγουσα πρόσκλησις μου εις το Λονδίον, όπου και μετέβην αεροποριώς. Εκεί μου εδόθησαν αι μάλλον καθησυχαστικά διαβεβαιώσεις ως προς τα εθνικά μας ζητήματα, αίτινες και με ώθησαν εις την γνωστήν προς το πανελλήνιον δήλωσίν μου από του ραδιοφωνικού σταθμού Λονδίνου. Οφείλω, εν τούτοις να σας δηλώσω, συνέχισεν ο κ. Κανελλόπουλος, ότι κατά τας εν Λονδίω συνομιλίας μου ουδεμία μοι εγένετο νύξις περί του Κυπριακού ζητήματος. Μόλις όμως έφθασα εις το Κάιρον, με επεσκέφθη ο επι ειδική και εκτάκτω αποστολή διατρίβων διπλωμάτης, εις εκ των στενωτέρων φίλων του κ. Ηντεν κ. (ο κ. Κανελλόπουλος μοι ανέφερε το όνομά του, το οποίον κατά παράκλησιν μου εσημείωσεν ο συνοδεύων με συνάδελφος μου κ. Ν. Ζιγαδινός από τον οποίον ελησμόνησα ακολουθώς να το ζητήσω) ο νυν, αν δεν απατώμαι εσυνέχισεν ο κ. Κανελλόπουλος Πρεσβευτής της Μ. Βρετανίας εν Λισσαβώνι, όστις μου είπεν, επί λέξει τα ακόλουθα: "Επεφορτίσθη υπό του κοινού μας φίλου κ. Ηντεν να σας δηλώσω, ότι δεν πρέπει να έχετε καμμίαν αμφιβολίαν ως προς την αισίαν μεταπολεμικώς λύσιν του Κυπριακού ζητήματος, δεν θα επεθύμει εν τούτοις να φανήτε δύσκολοι ως προς τη παραχώρησιν τη Μεγάλη Βρετανία ωρισμένων βάσεων εν Κύπρω".

Επηκολούθησαν τα γνωστά κινήματα μεταξύ του ελληνικού στρατού εν τη Μέση Ανατολή κατά τα έτη **1943-1944** και η διαδοχή εις την αρχήν εφημέρων ελληνικών Κυβερνήσεων επί εν περίπου έτος. Κατά τον Ιούνιον του **1944** ο κ. Παπανδρέου (Γεώργιος Παπανδρέου μετέπειτα πρωθυπουργός της Ελλάδας, πατέρας του μετέπειτα επίσης πρωθυπουργού Ανδρέα Παπανδρέου και παπούς του αρχηγού του ΠΑΣΟΚ Γιώργου Παπανδρέου), κατά τινά μετ' εμού συνάντησιν του εν

Καίρω μου εδήλου, μικρόν μετά την υπ' αυτού ανάληψιν της κυβερνήσεως, ότι "η Κύπρος είναι για μένα το πιο εύοσμο άνθος, μέσα εις το μπουκέτο των αλυτρώτων τμημάτων του Έθνους μας".

Μετά την απελευθέρωσιν των Αθηνών, ο ίδιος ο κ. Παπανδρέου ομιλών ενώπιον ογκωδεστάτης συγκεντρώσεως του Αθηναϊκού λαού εν τη Πλατεία συτάγματος, ανέφερεν υπό τας ουρανομήκεις επιδοκιμασίας των "εθνικών ημών διεκδικήσεων περιλαμβάνεται και η Ελληνική Μεγαλόνησος Κύπρος". Εκτοτε ουδεμία Κυβέρνησις Ελληνική παρέμεινεν εν τη αρχή χωρίς να διεκδικήση παρά της Μεγάλης Βρετανίας την Κύπρον.

Η Κυβέρνησις του στρατηγού Πλαστήρα εζήτησε διά του Υπουργού της επί των εξωτερικών κ. Ιωάννου Σοφianoπούλου, ότε ούτος συνηντήθη μετά του κ. Ηντεν εν Αγίω Φραγκίσκω της Αμερικής, την εκχώρησιν της Κύπρου. Ο κ. Ηντεν απήντησε προς τον κ. Σοφianoπόυλον όπως μου έλεγεν ο ίδιος εις την αίτησιν μου εκείνη προς εκχώρησιν της Κύπρου: "Μείνετε ήσυχος, το Κυπριακόν θα λυθή ομού και εν συνχετίσει μετ' άλλων ζητημάτων, τα οποία αφορούν την φιλιτάτην μου πατρίδα σας".

Κατά τον αυτόν τρόπον ο κ. Σοφianoπόυλος έθεσε το Κυπριακόν ζήτημα και προ του διαδόχου του κ. Ηντεν εν τω Υπουργείω των Εξωτερικών του κ. Μπέβιν, ότε μετέβη εις Λονδίνον ως υπουργός των Εξωτερικών της Κυβερνήσεως Σοφούλη προ της ανακλήσεως του. Εις το χαρακτηριστικόν δε μειδίωμα του κ. Μπέβιν, μετά την προς αυτόν ανακοίνωσιν του πανελληνίου πόθου περί ενώσεως της Κύπρου, ο κ. Σοφianoπόυλος δεν διείδεν "απηγορευτικήν τινά γκριμάτσαν".

Δεν ηδυνήθην να συναντηθώ μετά του Ναυάρχου κ. Βούλγαρη, αλλ' ως με διεβεβαίωσαν ο εν τη Κυβερνήσει του Υπουργός κ. Λούης, ο κ. Βούλγαρης επεφόρτισε τον επί των Εξωτερικών Υπουργον της Κυβερνήσεως του, κατά τινά εκ των μεταβάσεων του εις Λονδίνον, να δηλώση προς την βρετανικήν Κυβέρνησιν, ότι η Κυβέρνησις Βούλγαρη επαναλαμβάνει την αίτησιν των

προηγηθεισών ελληνικών Κυβερνήσεων προς την αγγλικήν περί εκχωρήσεως της Κύπρου προς την Ελλάδα.

Η Α.Μ. ο Αρχιεπίσκοπος κ. Δαμασκηνός (τότε Αντιβασιλεύς μου διεμήνυσεν ότι ελυπείτο ότι δεν ηδύνατο να διαθέση ουδ' ελάχιστο τινά χρόνον διά μίαν συνέντευξιν, την οποίαν εζήτησα παρ' αυτού την τρίτην μετά το διημοψήφισμα ημεραν, λόγω των πολλών και σπουδαίων ασχολιών του κατά τας ημέρας εκείνας. Δικαιολογών ίσως την άρνησιν της Α. Μακα. όπως με δεχθή εις συνέντευξιν, ο μεσολαβήσας φίλος μου προσέθεσεν: "Ίσως η Α. Μακ. δεν θα έχη να προσθέση τι νέον προς υμάς, πέραν των διαβεβαιώσεων, ή συστάσεων του, τας οποίας έκαμε προς τον Κυπριακόν λαόν κατά το παρελθόν φθινόπωρον διά του σεβασμιωτάτου Τοποτηρητού του κ. Λεοντίου".

Δύο ημέρας προ της αναχωρήσεως μου εξ Αθηνών συνηντήθη εν τω Υπουργείω των Εξωτερικών μετά του αναπληρούντος τον κ. Τσαλδάρη κ. Στεφανοπούλου, όστις μοι εδήλωσεν επί λέξει ότι "ο κ. Πρωθυπουργός εν τω εξωτερικώ ευρίσκεται εις καθημερινήν επαφήν μετά της Βρετανικής Κυβερνήσεως διά το Κυπριακόν, είναι δε λίαν ικανοποιημένος εκ των ενεργειών του".

Ακολουθως ο κ. Στεφανόπουλος κατεφέρθη δι' αυστηρών εκφράσεων κατά της αποφάσεως του εθναρχικού συμβουλίου περί αποστολης Πρεσβείας εις το εξωτερικόν και δη εις Παρισίους, κατά την διάρκειαν των αυτοθι, του συνεδρίου ειρήνης.

Ο κ. Στεφανόπουλος ετόνισεν ιδιαιτέρως ότι "αν η τοιαύτη απόφασις επραγματοποιείτο, θα ήσκει "ολεθρίαν" επίδρασιν όχι μόνον επί του Κυπριακού ζητήματος, αλλά και εφ όλων γενικώς των ελληνικών ζητημάτων, εις την κατ' ευχήν λύσιν των οποίων πρωτοστατεί σήμερον η Μεγάλη Βρετανία μετά των κτήσεων της".

Κατά το διάστημα της εν Αθήναις παραμονής μου διέτριβεν εν Ελλάδι επταμελής επιτροπή εξ Αγγλων βουλευτών, ήτις επεσκέφθη διάφορα τμήματα της Ελλάδος προς μελέτην διαφόρων ελληνικών ζητημάτων,

υπό την προεδρίαν του γνωστού φιλέλληνος- εργατικού βουλευτού

κ. Σέϊμορ Κοξ, Παρασυρθείς κατόπιν προσλήσεως εις συνέδριον της εν Αθήναις συντονιστικής επιτροπής, υπέβαλα προς τα μέλη αυτής την ιδέαν μιας παθητικής εκκλήσεως προς την εν λόγω βρετανικήν αποστολήν υπέρ μιας θερμής συνηγορίας εν Αγγλία υπέρ της ποθητής λύσεως του Κυπριακού ζητήματος. Εξ όσων γνωρίζω η τοιαύτη έκκλησις υπεβλήθη εγκαίρως προς την εν λόγω βρετανικήν αποστολήν.

Κατά την προτεραίαν της εξ Ελλάδος αναχωρήσεως της εν λόγω Επιτροπής επιλοξενήθη υπό του κ. Παναγι. Κανελλοπούλου και άλλων επιλέκτων μελών του Κόμματος του εις το Παλαιόν Φάληρον. Ως μου έλεγεν ο κ. Κανελλόπουλος, καθ' ην στιγμήν οι επίσημοι ξένοι του απεθαύμαζον την δύσιν του ηλίου, ύπερθεν του Σαρωνικού, ο Πρόεδρος αυτών κ.Σ. Κοξ, στραφείς προς αυτόν τον ηρώτησε μεγαλωφώνως: Σεις τι φρονείτε διά το Κυπριακόν ζήτημα κ. Κανελλόπουλε; "Εγώ και το κόμμα, του οποίου έχω την τιμή να ηγούμαι, απήντησεν ο κ. Καλελλόπουλος "φρονούμεν διά το Κυπριακόν ζήτημα, ότι, φρονεί σύμπας ο ελληνισμός, ότι δηλαδή η μόνη λύσις του έγκειται εις την ένωσιν της Κύπρου μετά της Ελλάδος. Αν τούτο δεν γίνη και ελπίζω ότι θα γίνη λίαν προσεχώς, θα αντιληφθήτε ταχέως οι εν Αγγλία, ότι η μεγάλη πατρίς σας, εκχωρούσα την Κύπρον εις την Ελλάδα, θα καταγάγη ταυτοχρόνως και την μεγαλυτέραν διπλωματικήν και πολιτικήν επιτυχίαν της εν τη Μεσογειώ από της ενάρξεως του 20ου αιώνος".

Θεωρώ περιττόν να επεκταθώ ενταύθα επί των πασιγνώστων άλλως τε απόψεων της ελληνικής αριστεράς περί του κυπριακού ζητήματος. Αναγράψασα από του 1943 εν τω προγράμματι αυτής επί της εθνικής ανασυγκροτήσεως, όπερ ετυπώθη επί των ορέων κατά τη διάρκεια της επικής αντιστάσεως της κατά του κατακτητού, την Κύπρον, έως την πρώτην κατά σειράν εθνικών διεκδίκησιν του Ελληνισμού κατά της φίλης και συμμάχου Μεγάλης Βρετανίας, ήτις "οφείλει

πρώτη να ικανοποιήσει την δικαιοσύνη ταύτην αξίωσιν της Ελλάδος, εις ένδειξιν των προς αυτήν αισθημάτων και φιλικών διαθέσεων της", εργάζεται έκτοτε δραστηρίως και δρα αφόβως και ζωηρώς προς πάσαν διεύθυνσιν και κατεύθυνσιν υπέρ της ενώσεως της Κύπρου μετά της Ελλάδος".

Κλείων το Α μέρος της παρούσης εκθέσεως μου, φρονώ ότι τα ασφαλή εξ αυτού συμπεράσματα δύναται να συνοψισθούν εις τα ακόλουθα:

Α). Οτι το Κυπριακόν ζήτημα, δηλαδή το ζήτημα της ενώσεως της Κύπρου μετά της Ελλάδος, ως ζήτημα αισθηματικής φύσεως και ρομαντικής τρόπον τινά διεκδικήσεως διά τον ελεύθερον Έλληνα προ του πολέμου κατήντησε σήμερον δι' ολόκληρον το Έθνος ενσυνείδητος και επιτακτική απαίτησις, τοποθετημένη επίκεφαλής και εις την πρώτην γραμμήν των εθνικών διεκδικήσεων της ηφυλής, επί των αλυτρώτων εισέτι τμημάτων του Ελληνικού Έθνους.

Β). Οτι δεν υπάρχει Έλλην πολιτικός όστις διαχειρισθείς υπευθύνως τας εξωτερικάς υποθέσεις του ελληνικού Κράτους από του 1940, δεν έθιξε, δεν συνεζήτησε και δεν διαπραγματεύθη (έκαστος κατά τον ιδικόν του τρόπον) την εκγχώρησιν της Κύπρου προς την Μητέρα Πατρίδα.

Γ). Οτι δεν θα υπάρξη του λοιπού Κυβέρνησις ελληνική, ήτις θα θεωρήση την θέσιν της ασφαλή απέναντι του Έθνους, εάν δεν θέση το ζήτημα της ενώσεως της Κύπρου προ της αγγλικής Κυβερνήσεως, ως επιτακτικήν εθνικήν αξίωσιν.

Δ). Οτι δεν υπάρχει πολιτικός εν Αγγλία ή μερίς του αγγλικού λαού, ήτις να αγνοή, ότι ο ελληνικός λαός, ζητεί επιμόνως παρά της Αγγλίας την λύσιν του κυπριακού ζητήματος.

Ε). Οτι δεν δύναται να υπάρξη Κυβέρνησις εν Αγγλία, ήτις ν' αγνοή ή να μη διαισθάνεται το ότι πραγματικάί σχέσεις ειλικρινούς και αδελφικής φιλίας, δεν είναι δυνατόν να υπάρξουν μεταξύ των δύο λαών, του ελληνικού και του αγγλικού, εφόσον η Αγγλία θα κατέχη την Κύπρον και θα διοική κατ'

ανάγκην τον Κυπριακόν Λαόν, ως αγέλην δούλων κατά
τας ιδικάς της στρατηγικάς μεθόδους"

Όμως ο Φειδίας Κυριακίδης είχε και άλλα
πράγματα να εισηγηθεί στην μακροσκελή έκθεση του
προς τον Τοποτηρητή Λεόντιο.